

MISSATGE DEL SANT PARE BENET XVI PER A LA QUARESMA 2013

Creure en la caritat suscita caritat

«Hem conegut l'amor que Déu ens té i hi hem cregut»(1Jn 4,16)

Benvolguts germans i germanes,

La celebració de la Quaresma, en el marc de l'Any de la fe, ens ofereix una ocasió preciosa per a meditar sobre la relació entre fe i caritat: entre creure en Déu, el Déu de Jesucrist, i l'amor, que és fruit de l'acció de l'Esperit Sant i ens guia per un camí d'entrega a Déu i als altres.

1. La fe com a resposta a l'amor de Déu

En la meua primera encíclica vaig exposar ja alguns elements per a comprendre el vincle estret que hi ha entre aquestes dues virtuts teològals, la fe i la caritat. Partint de l'afirmació fonamental de l'apòstol Joan: «Hem conegut l'amor que Déu ens té i hi hem cregut» (1Jn 4,16), recordava que «no es comença a ser cristià per una decisió ètica o per una gran idea, sinó per l'encontre amb un esdeveniment, amb una Persona, que dona un nou horitzó a la vida i, amb això, una orientació decisiva [...]. I ja que és Déu qui ens ha estimat primer (cf. 1Jn 4,10), ara l'amor ja no és sols un “manament”, sinó la resposta al do de l'amor, amb el qual Déu ve al nostre encontre» (*Deus caritas est*, 1). La fe constitueix l'adhesió personal -que inclou totes les nostres facultats- a la revelació de l'amor gratuït i «apassionat» que Déu té per nosaltres i que es manifesta plenament en Jesucrist. L'encontre amb Déu Amor no sols comprèn el cor, sinó també l'entesa: «El reconeixement del Déu viu és una via cap a l'amor, i el sí de la nostra voluntat a la seva comprèn enteniment, voluntat i sentiment en l'acte únic de l'amor. Això no obstant, aquest és un procés que sempre està en camí: l'amor mai no es dona per «conclòs» i completat» (*ibidem*, 17). D'aquí deriva per a tots els cristians i, en particular, per als «agents de la caritat», la necessitat de la fe, de l'«encontre amb Déu en Crist que suscita en ells l'amor i obri el seu esperit a l'altre, de manera que, per a ells, l'amor al proïsme ja no sigui un manament imposat des de fora, sinó una conseqüència que es desprèn de la seva fe, la qual actua per la caritat» (*ib.*, 31a). El cristià és una persona conquerida per l'amor de Crist i moguda per aquest amor -«Caritas Christi urget nos» (2Co 5,14)-, està oberta de manera profunda i concreta a l'amor al proïsme (cf. *ib.*, 33). Aquesta actitud neix sobretot de la consciència que el Senyor ens estima, ens perdona, fins i tot ens serveix, s'inclina a rentar els peus dels Apòstols i s'entrega ell mateix a la creu per atraure la humanitat a l'amor de Déu.

«La fe ens mostra Déu que ens ha donat el seu Fill i així suscita en nosaltres la certesa ferma que realment és veritat que Déu és amor [...]. La fe, que fa prendre consciència de l'amor de Déu revelat en el cor traspassat de Jesús a la creu, suscita l'amor. L'amor és una llum -en el fons l'única- que il·lumina constantment un món fosc i ens dona la força per a viure i actuar» (*ib.*, 39). Tot això ens porta a comprendre que l'actitud característica principal dels cristians és precisament «l'amor fonamentat en la fe i plasmat per ella» (*ib.*, 7).

2. La caritat com a vida en la fe

Tota la vida cristiana consisteix a respondre a l'amor de Déu. La primera resposta és precisament la fe, acollir plens d'estupor i de gratitud una iniciativa divina inaudita que ens precedeix i ens reclama. I el «sí» de la fe marca el començament d'una història lluminosa d'amistat amb el Senyor, que omple tota la nostra existència i li dóna sentit ple. Això no obstant, Déu no s'accontenta a atraure'ns cap a ell, a transformar-nos d'una manera tan profunda que puguem dir amb sant Pau: «Ja no sóc jo qui visc; és Crist qui viu en mi» (Ga 2,20).

Quan deixem espai a l'amor de Déu, ens fa semblants a ell, partícips de la seva mateixa caritat. Obrir-nos al seu amor significa deixar que ell visqui en nosaltres i ens porti a estimar amb ell, en ell i com ell; només llavors la nostra fe arriba veritablement «a actuar per la caritat» (Ga 5,6) i ell habita en nosaltres (cf. 1Jn 4,12).

La fe és conèixer la veritat i adherir-s'hi (cf. 1Tm 2,4); la caritat és «caminar» en la veritat (cf. Ef 4,15). Amb la fe s'entra en l'amistat amb el Senyor; amb la caritat es viu i es conrea aquesta amistat (cf. Jn 15,14s). La fe ens fa acollir el manament del Senyor i Mestre; la caritat ens dóna l'alegria de posar-lo en pràctica (cf. Jn 13,13-17). En la fe som engendrats com a fills de Déu (cf. Jn 1,12s); la caritat ens fa perseverar concretament en aquest vincle diví i donar el fruit de l'Esperit Sant (cf. Ga 5,22). La fe ens porta a reconèixer els dons que el Déu bo i generós ens encomana; la caritat fa que fructifiquin (cf. Mt 25,14-30).

3. El llaç indissoluble entre fe i caritat

A la llum de tot el que hem dit, resulta clar que mai no podem separar, o fins i tot oposar, fe i caritat. Aquestes dues virtuts teològals estan íntimament unides, per la qual cosa és erroni veure en elles un contrast o una «dialèctica». Per una part, en efecte, representa una limitació l'actitud de qui fa forta insistència en la prioritat i el caràcter decisiu de la fe, subestimant i gairebé menyspreant les obres concretes de caritat i reduint-les a un humanitarisme genèric. Per una altra, però, també és limitat sostenir una supremacia exagerada de la caritat i de la seva laboriositat, pensant que les obres puguin substituir la fe. Per a una vida espiritual sana cal defugir tant el fideisme com l'activisme moralista.

L'existència cristiana consisteix a pujar continuadament a la muntanya de l'encontre amb Déu per a tornar a baixar després, portant l'amor i la força que en deriven, a fi de servir els nostres germans i germanes amb el mateix amor de Déu. En la Sagrada Escriptura veiem que el zel dels Apòstols en l'anunci de l'evangeli que suscita la fe està estretament vinculat a la sol·licitud caritativa respecte al servei dels pobres (cf. Ac 6,1-4). A l'Església, contemplació i acció, simbolitzades d'alguna manera per les figures evangèliques de les germanes Marta i Maria, han de coexistir i integrar-se (cf. Lc 10,38-42). La prioritat correspon sempre a la relació amb Déu i el compartir evangèlic vertader ha d'estar arrelat en la fe (cf. audiència general de 25 d'abril de 2012). A vegades, de fet, es té la tendència a reduir el terme *caritat* a la solidaritat o a la simple ajuda humanitària. En canvi, és important recordar que l'obra de caritat més gran és precisament l'evangelització, és a dir, el «servei de la Paraula». Cap acció no és més benèfica i, per tant, més caritativa envers el proïsme que partir el pa de la paraula de Déu, fer-lo partícip

de la Bona Nova de l'evangeli, introduir-lo en la relació amb Déu: l'evangelització és la promoció més alta i integral de la persona humana. Com escriu el servent de Déu papa Pau VI a l'encíclica *Populorum progressio*, és l'anunci de Crist el factor de desenvolupament primer i principal (cf. n. 16). La veritat originària de l'amor de Déu per nosaltres, viscuda i anunciada, obre la nostra existència a acceptar aquest amor fent possible el desenvolupament integral de la humanitat i de cada home (cf. *Caritas in veritate*, 8).

En definitiva, tot parteix de l'amor i tendeix a l'amor. Coneixem l'amor gratuït de Déu mitjançant l'anunci de l'evangeli. Si l'acollim amb fe, rebem el primer contacte – indispensable – amb allò diví, capaç de fer-nos «enamorar de l'Amor», per a després viure i créixer en aquest Amor i comunicar-lo amb alegria als altres.

Pel que fa a la relació entre fe i obres de caritat, unes paraules de la Carta de Sant Pau als cristians d'Efes resum potser molt bé la seva correlació: «És per la gràcia que heu estat salvats per mitjà de la fe! I això no ve de vosaltres: és un do de Déu. No és fruit de les obres, perquè ningú no pugui gloriar-se'n. Som obra seva: Déu ens ha creat en Jesucrist, i ens ha destinat a realitzar les bones obres que ell mateix havia preparat perquè visquéssim practicant-les» (2,8-10). Aquí es percep que tota la iniciativa salvadora ve de Déu, de la seva gràcia, del seu perdó acollit en la fe; però aquesta iniciativa, lluny de limitar la nostra llibertat i la nostra responsabilitat, més aviat fa que siguin autèntiques i les orienta cap a les obres de caritat, que no són principalment fruit de l'esforç humà, del qual gloriejar-se, sinó que neixen de la fe, brollen de la gràcia que Déu concedeix abundantment. Una fe sense obres és com un arbre sense fruits: aquestes dues virtuts es necessiten recíprocament. La Quaresma, amb les tradicionals indicacions per a la vida cristiana, ens invita precisament a alimentar la fe a través d'una escolta més atenta i prolongada de la Paraula de Déu i la participació en els sagraments i, al mateix temps, a créixer en la caritat, en l'amor a Déu i al proïsme, també a través de les indicacions concretes del dejuni, de la penitència i de l'almoïna.

4. Prioritat de la fe, primacia de la caritat

Com tots els dons de Déu, fe i caritat s'atribueixen a l'acció de l'únic Esperit Sant (cf. 1Co 13), aquest Esperit que crida en nosaltres «Abbà, Pare! (Ga 4,6), i que ens fa dir: «Jesús és el Senyor!» (1Co 12,3) i «Marana ta!» (1Co 16,22; Ap 22,20).

La fe, do i resposta, ens fa conèixer la veritat de Crist com a Amor encarnat i crucificat, adhesió plena i perfecta a la voluntat del Pare i misericòrdia divina infinita amb el proïsme; la fe grava en el cor i la ment la ferma convicció que precisament aquest Amor és l'única realitat que venç el mal i la mort. La fe ens invita a mirar cap al futur amb la virtut de l'esperança, esperant confiadament que la victòria de l'amor de Crist arribi a la seva plenitud. Per part seva, la caritat ens fa entrar en l'amor de Déu que es manifesta en Crist, ens fa adherir de manera personal i existencial a l'entrega total i sense reserves de Jesús al Pare i als seus germans. Infonent en nosaltres la caritat, l'Esperit Sant ens fa partícips de l'abnegació pròpia de Jesús: filial amb Déu i fraternal amb tot home (cf. Rm 5,5).

La relació entre aquestes dues virtuts és anàloga a la que existeix entre dos sagraments fonamentals de l'Església: el baptisme i l'eucaristia. El baptisme (*sacramentum fidei*) precedeix l'eucaristia (*sacramentum caritatis*), però està orientat a ella, que constitueix la plenitud del camí cristià. Anàlogament, la fe precedeix la caritat, però es revela genuïna només si culmina en ella. Tot parteix de l'acceptació humil de la fe («saber que Déu ens estima»), però ha d'arribar a la veritat de la caritat («saber estimar Déu i el proïsme»), que roman per sempre, com a compliment de totes les virtuts (cf. 1Co 13,13).

Estimats germans i germanes, en aquest temps de Quaresma, durant el qual ens preparem per a celebrar l'esdeveniment de la creu i la resurrecció, mitjançant el qual l'amor de Déu va redimir el món i va il·luminar la història, us desitjo a tots que visqueu aquest temps preciós revifant la fe en Jesucrist, per entrar en el seu mateix torrent d'amor pel Pare i per cada germà i germana que trobem en la nostra vida. Per això, elevo la meva pregària a Déu, alhora que invoco sobre cadascun de vosaltres i sobre cada comunitat la benedicció del Senyor.

Vaticà, 15 d'octubre de 2012

Benet XVI